

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7829937>

Shukurova Zilola Fazlidinovna, assistent

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

E-mail:zilolashukurova618@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqola talabalarga ingliz tilida moliyaviy atamalarni qanday innovatsion pedagogik texnologiyalar, turli metod va yondashuvlar orqali o'rgatishning qiziqarli va samarali usullariga bag'ishlanadi. Qanday qilib talabaning diqqatini jalb qilish uchun aynay qaysi metod va seminar, trening yoki qaysi turdagi interaktiv o'yinlar bilan dars jarayonini boshqarishga asoslanadi.*

Kalit so'zlar: *pedagogik texnologiyalar, turli metod va yondashuvlar, case-study metodi, interaktiv o'yin, seminar va treninglar.*

Annotation. *This article is devoted to interesting and effective ways for students to learn financial terms in English through innovative pedagogical technologies, various methods and approaches. How to attract the student's attention according to which method, seminar and training or which type of interactive games to manage the lesson process.*

Keywords: *pedagogical technologies, different methods and approaches, case-study method, interactive game, seminar and training.*

Аннотация. *Данная статья посвящена интересным и эффективным способам изучения учащимися финансовых терминов на английском языке с помощью инновационных педагогических технологий, различных методов и подходов. Способ привлечения внимания учащегося зависит от того, каким методом и семинаром, тренингом или каким видом интерактивных игр управлять процессом урока.*

Ключевые слова: *педагогические технологии, различные методы и подходы, кейс-метод, интерактивная игра, семинар, тренинг.*

Moliyaviy atamalarni talabalarga o'rgatishning faol usullari moliyaviy savodxonlik va ularning amaliyotini hamda ularning tub ma'nosini chuqur o'rganib olish eng dolzarb omillardan biridir. Moliyaviy atamalarni ingliz tilida o'rgatish eng qiyin lug'at mavzularidan biridir, nafaqat ona tili bo'lmagan talabalar uchun, balki ona tilida so'zlashuvchilar uchun ham sezilarli darajada murakkabdir. Shu tufayli, ta'lim usullari, o'qituvchining birgalikdagi faoliyati va talabalar erishish uchun ularning ta'lim maqsadlari bir-biriga hamohang chambarchas bog'liq bo'lishi kerakdir. Har qanday moliyaviy terminlarni ingliz tilida o'rgatmoqchi bo'lgan har qanday o'qituvchi (bu bank ishi, fond bozori, hisoblar, soliqlar va boshqalar haqida bo'ladimi) mavzuni tushunishi va o'qitayotgan lug'atning ma'nosini bilishi kerak. Agar ular bu terminlarnig ma'nosini chuqur anglab olmasalar, talabalarga o'rgatish va tushuntirish juda qiyin bo'ladi.

Natijada, ko'plab o'qituvchilar darsda bu mavzudan butunlay qochishga harakat qilishadi. Bu tabiiyki noto'g'ri yondashuv bo'ladi, chunki ko'plab talabalar uchun bu lug'at ularning ishlari uchun zarurdir. Ushbu ishning maqsadi turli mutaxassislik talabalariga moliyaviy savodxonlik asoslarini o'rgatish zarurligini ilmiy asoslashdir. Bu ehtiyojda moliyaviy savodxonlik mamlakatimizda va moliyaviy madaniyatning pastroq darajada davom etishi bilan bog'liq. Ushbu maqolada talabaga aynan ingliz tilida jarayonni amalga oshirishning samarali usullari ham muhokama qilinadi. Bunday usullar sifatida, birinchi navbatda, pedagogika mutaxassisliklari talabalar uchun moliyaviy intizomni joriy etish taklif etiladi. Pedagogika va boshqa noiqtisodiy mutaxassislik talabalar uchun moliyaviy veb-saytlar tegishli va foydali ma'lumotlar bilan boyitilgan bo'ladi. Mobil ilovalarga kelsak, ularni yaratish talabalarga o'z moliyaviy resurslarini hisobga olish va shu tariqa amaliyotda moliya bo'yicha bilim olishga yordam berishga qaratilgan. Ko'rib chiqilayotgan yana bir usul ta'lim muassasalarida moliya bo'yicha treninglar, ma'ruzalar o'tkazish uchun ma'lum tijorat tashkilotlarini jalb qilishdir. Ushbu fan doirasida turli yo'nalishdagi ma'ruzalar, seminarlar, amaliy mashg'ulotlar o'tkazish maqsadga muvofiqdir. Ikkinchidan, ilmiy anjumanlar, moliyaviy tanlovlar va boshqa ilmiy tadbirlarni o'tkazish talabalarga qiziqish hamda samarali natija beradi. Bunday tadbirlar o'quvchilarning bilim saviyasini amalda sinab ko'rish, kelajakda hayotda qo'l keladigan malaka va qobiliyatlarini namoyon etish imkonini beradi. Uchinchidan, ixtisoslashtirilgan veb-saytlar va mobil ilovalar kabi elektron axborot resurslaridan foydalanish samarali usullardan biridir.

Ma'lumki, ta'lim jarayonining samaradorligi quyidagilarga bog'liq bo'lib, o'qitish usullari, turli innovatsion pedagogik texnologiyalar va birlashtirilgan usullardan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir. Talabalarning lug'at boyligi ustidan faqat yozma nazoratga o'tish o'qituvchining rolini rasmiy ravishda kamaytiradi va bevosita ta'lim jarayonini sustlashtiradi. Shunga qaramay, ta'lim samaradorligi bevosita o'qituvchining ta'limdagi ishtirokiga va talabalar faoliyatiga bog'liq. Ta'lim sifati oshishida o'quv jarayonida ikkala tomon ham ijodiy rol o'ynashi kerak. Bunday yondashuvlar ta'limning samarali va qizg'in kechishida muhim ahamiyatga ega. Qachon talabalar muayyan turdagi masalalarni yechishsa, ularni ishlab chiqishga mustaqil o'rgatilsa, iqtisodiy tafakkur ustida ish olib borilsa, mustaqil hamda ustoz shogird asosi ostida o'z bilim va ko'nikmalarini birgalikda mustahkamlasa, kerakli va samarali natijaga erishadi. Talaba nafaqat moliyaviy atamalarni tushunishni, o'rganishi kerak, balki real iqtisodiy jarayonlar, seminar treninglar, prezentatsiya va moliya sohasidagi debatlar talabaga o'z bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga qulay imkoniyat beradi.

Endi talabalarning moliyaviy savodxonligini rivojlantirishda o'qituvchilar uchun zarur bo'lgan ayrim metod va yondashuvlarni sanab o'tamiz:

Tushuntirish jadvallari va statistika uchun ko'proq vizual yondashuvdan foydalaning;

Doskadagi mashqdan diagramma yoki jadvalni chizing yoki ko'rsating va keyin ularni tavsiflang;

Talabalarni lug'atlarni yozib olishga undang;

Lug'atni ingliz tilida mashq qildiring;

Shundan so'ng, boshqa jadvalni ko'rsating va talabalarni o'zlari o'rgangan lug'atdan foydalanib kichik matn tuzib, gapirib berishini so'rang;

Talabani boshqa mavzularni mashq qilishga undash biroz qiyinroq. Ingliz tilining asosiy moliyaviy lug'ati bilan siz ularni pul sarflash, topish va tejash haqida gapirishga yoki yozishga undashingiz mumkin. Boshqa mavzular bilan birga, talabalarni o'zlarining shaxsiy tajribalaridan yoki mavzu bo'yicha o'z mamlakatlarida qanday ishlar amalga oshirilayotganiga oid yozma lug'atdan foydalanishga yordam bering;

Amaliy moliyaviy ko'nikmalarga ega bo'ling. Bir hafta ichida buxgalteriya hisobi va korporativ moliyaning asosiy jihatlarini o'zlashtirib, ingliz tilida shularni moliyaviy jihatdan tushuntirib berishda erkin bo'ling;

Moliyaviy til va terminologiyada yaxshi bilimga ega bo'ling, barcha darajalarda bilimli va ishonch bilan muloqot qiling;

Kundalik qarorlaringiz kontekstida asoslangan korporativ moliyaviy menejmentning eng yaxshi amaliyotini chuqur o'rganing;

Tushuntirish jadvallari va statistik ma'lumotlar uchun talabalarni o'zlarining jadvallarini yaratishga va keyin uni boshqa talabalar oldida tasvirlashga majbur qiling. Shunda, darsga quyilgan maqsadga erishasiz va talabaga moliyaviy terminlarga bag'ishlangan mavzu yuzasidan kerakli va qiziqarli dars jarayoni tashkillashtirib, chuqur bilimni ishonch bilan tushuntira olasiz.

Darsda amaliy yoki interaktiv o'yinlar tashkil qilgan holda talabalarni kichik guruhlariga ajratib, deylik, talabalar har biri bir kichik kompaniya boshlig'i

va ular o'z kompaniyasi haqida bor ma'lumotni jadval, diagramma tarzida ko'rsatib berishi kerak bo'ladi. Shunda ular bu jarayonda moliya sohasiga oid ingliz tilida o'rgangan barcha lug'at va atamalarni amalda qo'llaydi, to'g'ri talaffuz qilishni o'rganadi va dars jarayoni ham juda qiziqarli va samarali kechadi.

Misol uchun quyidagi vazifa va talablar asosida talabalar moliyaviy atamalarni ingliz tilida qo'llashi kerak bo'ladi:

“Kompaniya hisoblarini sharhlang, ularni shifrlang va balans va daromadlar hisoboti kompaniyangiz faoliyati haqida nimani ko'rsatishini gapirib bering.

Tashkilotingiz kelajagi haqida ishonchli qarorlar qabul qiling, boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun buxgalteriya hisobidan foydalaning, moliyaviy ko'rsatkichlarni, mijozlarning daromadlilikini, mahsulot va xizmatlar narxini va loyihani qanday baholanishini tushuntirib bering.

Aktiyadorlar qiymatini tahlil qiling, strategik qarorlar qabul qilishda yordam bering, kompaniya bahosini, xavf va daromadni va ishlash ko'rsatkichlarini ko'rsating”.

Mana shunday vazifalarni amalga oshirishda case study ya'ni "keys stadi" usuli juda qo'l keladi. Keys stadi metodi yoki aniq vaziyatlar usuli ingliz tilidan case, vaziyat, muayyan muammolarni, vaziyatlarni keyslarni hal qilish, yechish orqali o'rganishga asoslangan faol muammoli-vaziyatli tahlil usulidir. Muayyan vaziyatlar usuli (keys stadi usuli) o'yindan tashqari taqlid qiluvchi faol o'rganish usullarini anglatadi. Keys-stadi usulining bevosita maqsadi talabalar guruhining birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan muayyan vaziyatda yuzaga keladigan vaziyatni tahlil qilish va amaliy yechim ishlab chiqishdir, jarayonning yakuni taklif qilingan vazifalarni baholash va qo'yilgan muammo kontekstida eng yaxshisini tanlashdir.

Bugungi kunda keys-stadi usuli o'qitishda etakchi o'rinni egallaydi, biznes ta'limining xorijiy amaliyotida faol qo'llaniladi va talabalarga tipik muammolarni hal qilish ko'nikmalarini o'rgatishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Learning styles and teaching styles. Thaksin University Library Journal, 64-86.
2. Amira, R., & Jelasa, Z. M. (2010). Teaching and Learning Styles in Higher Education Institutions: Do They Match? *Procedia Social and Behavioral Sciences; International Conference on Learner Diversity*, Science Direct, 680-684.
3. Gill, E. (2018, 08 21). What is Your Teaching Style? 5 Effective Teaching Methods for Your Classroom. Retrieved from <https://resilienteducator.com/>: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/5-types-of-classroom-teaching-styles/>
4. Culicover, P. 1997. Principles and parameters: An introduction to syntactic theory. Oxford, UK: Oxford University Press.
5. Felder, R. (2002). The effects of personality type on engineering student performance and attitudes*. *Journal of Engineering Education*, .
6. Khalid, M., Akhter, M., & Hash, A. (2017). Teaching Styles of Secondary School English Teachers and Learning Styles of their Students and Relationship of Teaching Learning Style Match with Students' Achievement. *Journal*, 48-65